

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 12. oktobra 2017*

„Predhodno odločanje – Območje svobode, varnosti in pravice – Uredba (EU) št. 650/2012 – Dedovanje in evropsko potrdilo o dedovanju – Področje uporabe – Nepremičnina, ki je v državi članici, ki ne pozna vindikacijskega volila – Zavrnitev priznanja stvarnopравnih učinkov takega volila“

V zadevi C-218/16,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim (regionalno sodišče v Gorzówu Wielkopolskim, Poljska) z odločbo z dne 8. marca 2016, ki je na Sodišče prispela 19. aprila 2016, v postopku, ki ga je sprožila

Aleksandra Kubicka,

ob udeležbi

Przemysław Bac v funkciji notarke,

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi M. Ilešič, predsednik senata, A. Rosas, sodnik, C. Toader (poročevalka) in A. Prechal, sodnici, ter E. Jarašiūnas, sodnik,

generalni pravobranilec: Y. Bot,

sodni tajnik: M. Aleksejev, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 1. marca 2017,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za Przemysławo Bac v funkciji notarke M. Margoński, zastępca notarialny,
- za poljsko vlado B. Majczyna, M. Nowak in S. Żyrek, agenti,
- za nemško vlado T. Henze, J. Möller, M. Hellmann in J. Mentgen, agenti,
- za grško vlado E. Tsaousi in A. Magrippi, agentki,
- za špansko vlado V. Ester Casas in S. Jiménez García, agenta,
- za madžarsko vlado M. Z. Fehér, G. Koós in M. Tátrai, agenti,

* Jezik postopka: poljščina.

– za Evropsko komisijo M. Wilderspin in A. Stobiecka-Kuik, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 17. maja 2017

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 1(2)(k) in (l) ter člena 31 Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju (UL 2012, L 201, str. 107).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru postopka, ki ga je Aleksandra Kubicka sprožila pri notarju s sedežem v Słubicah (Poljska) zaradi sestave notarske oporoke, ki bi vključevala vindikacijsko volilo.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 V uvodnih izjavah 7, 8, 15, 18, 19 in 37 Uredbe št. 650/2012 je navedeno:
 - „(7) Pravilno delovanje notranjega trga bi bilo treba omogočiti z odpravo ovir za prosto gibanje oseb, ki se danes srečujejo s težavami pri uveljavljanju svojih pravic pri dedovanju s čezmejnimi posledicami. V evropskem območju pravice morajo imeti državljani možnost vnaprej urediti svoje dedovanje. Učinkovito je treba zagotavljati pravice dedičev in volilojemnikov, drugih oseb, ki so blizu zapustniku, ter upnikov zapuščine.
 - (8) Za doseg te ciljev bi bilo treba v tej uredbi združiti določbe o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju ali, odvisno od primera, sprejemljivosti, izvršljivosti in izvrševanju odločb, javnih listin in sodnih poravnav ter o uvedbi evropskega potrdila o dedovanju.
- [...]
- (15) Ta uredba bi morala omogočiti ustanovitev pravice na nepremičnini ali premičnini ali njen prehod z dedovanjem, kot je določeno v pravu, ki se uporablja za dedovanje. Vendar ne bi smela posegati v omejeno število (*„numerus clausus“*) stvarnih pravic, ki jih pozna nacionalno pravo nekaterih držav članic. Državi članici ne bi bilo treba priznati stvarne pravice na premoženju na njenem ozemlju, če njeno pravo takšne stvarne pravice ne pozna.
- [...]
- (18) Zahteve za vpis pravice na nepremičnini ali premičnini v register bi bilo treba izključiti iz področja uporabe te uredbe. Zato bi morale zakonske pogoje in način vpisa pravice ter organe, kot so zemljišk[o] knjižn[i] ali notarji, ki so pristojni, da preverijo, ali so izpolnjene vse zahteve in ali je predložena ali veljavna dokumentacija zadostna oziroma vsebuje vse potrebne informacije, določati pravo države članice, v kateri se vodi register (za nepremičnine, *lex rei sitae*). Organi lahko zlasti preverijo, ali je pravica zapustnika na zapuščini, ki je navedena v listini, predloženi za vpis, vpisana v register ali kako drugače izkazana v skladu s pravom države članice, v kateri se vodi register. Da ne bi prišlo do podvajanja listin, bi morali organi, pristojni za vpis, priznati listine, ki jih sestavijo pristojni organi v drugi državi članici in katerih obtok je predviden v tej uredbi. Zlasti evropsko potrdilo o dedovanju, ki se izda v skladu s to uredbo, bi

moralo biti veljavna listina za vpis zapuščine v register države članice. To ne pomeni, da organi, pristojni za vpis, ne morejo zahtevati, naj oseba, ki zaprosi za vpis, zagotovi dodatne informacije ali predloži dodatne listine, ki se zahtevajo po pravu države članice, v kateri se vodi register, na primer informacije ali [listine] v zvezi s plačilom davka. Pristojni organ lahko osebi, ki zaprosi za vpis, svetuje glede pridobitve manjkajočih informacij ali listin.

- (19) Iz področja uporabe te uredbe bi bilo treba izključiti tudi učinke vpisa pravice v register. Zato bi morale pravo države članice, v kateri se vodi register, določati, ali ima vpis na primer deklaratorni ali konstitutivni učinek. Če je torej po pravu države članice, ki vodi register, pridobitev pravice na nepremičnini treba vpisati v register, da se zagotovi učinek *erga omnes* takega vpisa ali da se zaščitijo pravni posli, pravo te države [članice] določa, kdaj se takšna pravica pridobi.

[...]

- (37) Da bi državljani ob upoštevanju načela pravne varnosti lahko uživali ugodnosti, ki jih ponuja notranji trg, bi jim moralo biti na podlagi te uredbe vnaprej jasno, katero pravo se bo uporabljalo za dedovanje po njih. Uvesti bi bilo treba harmonizirana kolizijska pravila, da bi se preprečilo nasprotujoče si izide. Glavno pravilo bi moralo zagotoviti, da je dedovanje urejeno s predvidljivim pravom, s katerim je tesno povezano. Zaradi pravne varnosti in da bi preprečili razdrobljenost zapuščine, bi moralo to pravo urejati celotno dedovanje, torej vse premoženje, ki sestavlja zapuščino, ne glede na to, za kakšno premoženje gre, in ne glede na to, ali se premoženje nahaja v drugi državi članici ali v tretji državi.“

4 Člen 1 te uredbe določa:

„1. Ta uredba se uporablja v zadevah dedovanja. Ne uporablja pa se v davčnih, carinskih ali upravnih zadevah.

2. Iz področja uporabe te uredbe so izključeni:

[...]

(k) narav[a] stvarnih pravic in

(l) vpis pravic na nepremičnini ali premičnini v register, vključno s pravnimi zahtevami za takšen vpis in učinki vpisa ali nevpisa takšnih pravic v register.“

- 5 Člen 3(1)(a) navedene uredbe „dedovanje“ opredeljuje kot „dedovanje zapuščine po zapustniku in obsega vse oblike prehoda premoženja, pravic in obveznosti zaradi smrti, ne glede na to, ali gre za prehod na podlagi zapustnikovega razpolaganja za primer smrti ali za prehod z dedovanjem na podlagi zakona“.

- 6 Člen 22 Uredbe št. 650/2012, naslovljen „Izbira prava“, v prvem pododstavku odstavka 1 določa:

„Oseba lahko za pravo, ki ureja celotno dedovanje po njej, izbere pravo države, katere državljanstvo ima v času izbire ali ob smrti.“

- 7 Člen 23 te uredbe, naslovljen „Področje uporabe prava, ki se uporablja“, v odstavkih 1 ter 2(b) in (e) določa:

„1. Pravo, določeno v skladu s členom 21 ali členom 22, ureja celotno delovanje.

2. To pravo ureja zlasti:

[...]

(b) določitev upravičencev, njihovih deležev in obveznosti, ki jim jih je morda naložil zapustnik, ter določitev drugih dednih pravic, vključno z dednimi pravicami preživelega zakonca ali partnerja;

[...]

(e) prehod premoženja, pravic in obveznosti, ki sestavljajo zapuščino, na dediče in, če je ustrezno, volilnojemnike, skupaj s pogoji in učinki sprejema dediščine ali volila ali odpovedi dediščini ali volilu.“

8 Člen 31 navedene uredbe, naslovljen „Prilagoditev stvarnih pravic“, določa:

„Če oseba uveljavlja stvarno pravico, do katere je upravičena po pravu, ki se uporablja za dedovanje, pravo države članice, v kateri to pravico uveljavlja, pa takšne stvarne pravice ne pozna, se ta stvarna pravica po potrebi in v možnem obsegu prilagodi najbolj enakovredni stvarni pravici po pravu te države, pri tem pa se upoštevajo nameni in interesi zadevne stvarne pravice ter z njo povezani učinki.“

9 Poglavje VI Uredbe št. 650/2012, naslovljeno „Evropsko potrdilo o dedovanju“, vključuje člene od 62 do 73. Člen 62 te uredbe določa:

„1. Ta uredba uvaja evropsko potrdilo o dedovanju (v nadaljnjem besedilu: potrdilo), ki se izda za uporabo v drugi državi članici in ima učinke, ki so navedeni v členu 69.

2. Uporaba potrdila ni obvezna.

3. Potrdilo ne nadomešča nacionalnih dokumentov, ki se za podobne namene uporabljajo v državah članicah. Vendar potrdilo, potem ko je bilo izdano za uporabo v drugi državi članici, učinkuje, kot je navedeno v členu 69, tudi v državi članici, katere organi so ga izdali v skladu s tem poglavjem.“

10 Člen 63 te uredbe, naslovljen „Namen potrdila“, v odstavkih 1 in 2 določa:

„1. Potrdilo je namenjeno dedičem, volilnojemnikom z neposrednimi pravicami v dedni zadevi [...], ki morajo v drugi državi članici dokazati svoj status ali uveljavljati svoje pravice kot dediči ali volilnojemniki [...].

2. Potrdilo se lahko uporablja zlasti, da se dokaže eno ali več od naslednjega:

(a) status in/ali pravice posameznega dediča oziroma volilnojemnika, omenjenega v potrdilu, in njihovi deleži na zapuščini;

(b) dodelitev določenega premoženja, ki je del zapuščine, dediču/dedičem oziroma volilnojemniku/volilnojemnikom, omenjenemu/omenjenim v potrdilu;

[...]“

11 Člen 68 navedene uredbe, ki ureja vsebino potrdila, določa:

„Potrdilo vsebuje naslednje podatke, kolikor so potrebni za namen, za katerega se potrdilo izda:

[...]

(m) seznam pravic in/ali premoženja, ki pripadajo oziroma pripada posameznemu volilojemniku.

[...]“

12 Člen 69 iste uredbe, naslovljen „Učinki potrdila“, določa:

„1. Potrdilo učinkuje v vseh državah članicah, ne da bi bil za to potreben kakšen poseben postopek.

2. Predpostavlja se, da potrdilo točno odraža elemente, ki so bili ugotovljeni po pravu, ki se uporablja za dedovanje, ali po katerem koli drugem pravu, ki se uporablja za posamezne elemente. Za osebo, ki [je v tem] potrdilu navedena kot dedič, volilojemnik, [...] se predpostavlja, da ima status, naveden v potrdilu, in/ali pravice ali pooblastila, navedena v potrdilu, in da ni nobenih drugih pogojev in/ali omejitev v zvezi s temi pravicami ali pooblastili, razen tistih, ki so navedeni v potrdilu.

[...]“

5. Potrdilo je veljavna listina za vpis zapuščine v ustrezni register države članice, brez poseganja v točki (k) in (l) člena 1(2).“

Poljsko pravo

Civilni zakonik

13 Člen 981¹(1) Kodeks Cywilny (civilni zakonik) določa:

„Zapustnik lahko v oporoki, ki je sestavljena v obliki notarske listine, določi, da določena oseba ob uvedbi dedovanja dobi predmet volila (vindikacijsko volilo).“

14 V skladu s točko 2 odstavka 2 tega člena 981¹ je lahko predmet takega volila med drugim lastniški delež na nepremičnini, ta delež pa predstavlja premoženjsko pravico, ki jo je mogoče odsvojiti.

15 Člen 968 civilnega zakonika se nanaša na damnacijsko volilo, pri katerem lahko oporočitelj izbere katero koli dopustno obliko oporoke, vključno z lastnoročno oporoko. Pri tovrstnem volilu ima dedič obveznost prenosa premoženjske pravice na volilojemnika, ta pa lahko od dediča tudi zahteva izpolnitev volila.

Zakon o notariatu

16 V skladu s členom 81 Prawo o notariacie (zakon o uvedbi zakona o notariatu) z dne 14. februarja 1991 (Dz. U. št. 22, poglavje 91), kakor je bil spremenjen z zakonom z dne 13. decembra 2013 (Dz. U. iz leta 2014, poglavje 164) (v nadaljevanju: zakon o notariatu), je notar zavezan odkloniti sestavo protipravnih notarskih listin.

17 Iz člena 83(2) zakona o notariatu izhaja, da lahko oseba, ki ji je notar odklonil sestavo notarske listine, zoper to zavrnitev vloži pritožbo. To pritožbo najprej preizkusi notar, ki je zavrnil sestavo in ki – če meni, da je pritožba utemeljena – sestavi notarsko listino, ki je bila zahtevana. Če pa notar pritožbi ne ugodi, jo preizkusi Sąd Okręgowy (regionalno sodišče, Poljska), pristojno v kraju, v katerem ima notarska pisarna sedež.

Dejansko stanje in vprašanje za predhodno odločanje

- 18 A. Kubicka, poljska državljanka, ki prebiva v Frankfurtu na Odri (Nemčija), je v zakonski zvezi z nemškim državljanom. V tej zvezi sta se rodila dva otroka, ki sta še mladoletna. Zakonca sta vsak do polovice solastnika zemljišča in družinske hiše, zgrajene na tem zemljišču v Frankfurtu na Odri. A. Kubicka se je za sestavo svoje oporoke obrnila na notarja, ki opravlja poklic v Słubicah.
- 19 A. Kubicka je v svojo oporoko želela v korist svojega zakonca vključiti vindikacijsko volilo, ki je dovoljeno na podlagi poljskega prava in ki se nanaša na njen lastniški delež na skupni nepremičnini v Frankfurtu na Odri. Za preostalo premoženje, ki sestavlja njeno zapuščino, je želela ohraniti zakoniti dedni red, na podlagi katerega njen mož in njena otroka dedujejo po enakih delih.
- 20 Izrecno je izključila uporabo običajnega volila (damnacijsko volilo), določenega v členu 968 civilnega zakonika, saj bi to povzročilo težave, povezane z zastopanjem mladoletnih otrok, ki sta dedna upravičenca, in dodatne stroške.
- 21 Notarski namestnik je 4. novembra 2015 odklonil sestavo oporoke, ki bi vsebovala vindikacijsko volilo, ki ga je želela A. Kubicka, z obrazložitvijo, da je sestava oporoke, ki bi vsebovala tako volilo, v nasprotju z nemško zakonodajo ter sodno prakso s področja stvarnih pravic in zemljiške knjige, kar bi bilo treba upoštevati na podlagi člena 1(2)(k) in (l) ter člena 31 Uredbe št. 650/2012, in da je tak akt zato protipraven.
- 22 Pojasnil je, da je v Nemčiji mogoče volilojemnika v zemljiško knjigo vpisati zgolj na podlagi notarske listine, ki vsebuje pogodbo o prenosu lastninske pravice na nepremičnini med dediči in volilojemnikom. Tuja vindikacijska volila se v Nemčiji prilagodijo v damnacijska volila na podlagi člena 31 Uredbe št. 650/2012. Ta razlaga naj bi izhajala iz obrazložitve nemškega zakona, s katerim se je spremenilo nacionalno pravo v skladu z določbami Uredbe št. 650/2012 (Internationales Erbrechtsverfahrensgesetz (zakon o postopkih na področju dedovanja z mednarodnimi elementi) z dne 29. junija 2015 (BGB1. I, str. 1042).
- 23 A. Kubicka je 16. novembra 2015 pri udeležinem notarju na podlagi člena 83 zakona o notariatu vložila pritožbo zoper odločitev, s katero je bila odklonjena sestava oporoke, ki bi vsebovala vindikacijsko volilo. Trdila je, da bi bilo treba določbe Uredbe št. 650/2012 razlagati samostojno in da v bistvu z nobeno določbo te uredbe ni mogoče utemeljeno omejiti dedne zakonodaje tako, da bi bilo legitimno zavrniti stvarnopravne učinke vindikacijskega volila.
- 24 Pritožbi A. Kubicke, vloženi pri notarju, ni bilo ugodeno, zato je vložila tožbo pri Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim (regionalno sodišče v Gorzówu Wielkopolskem, Poljska).
- 25 Predložitveno sodišče meni, da je vindikacijsko volilo na podlagi člena 23(2)(b) in (e) ter člena 68(m) Uredbe št. 650/2012 zajeto s področjem uporabe dedne zakonodaje, vendar se sprašuje, v kolikšnem obsegu je mogoče s pravom, ki se uporablja v kraju, kjer je nepremičnina, na katero se to volilo nanaša, omejiti stvarnopravne učinke vindikacijskega volila, določenega z dednim pravom, ki je bilo izbrano.
- 26 Glede na to, da je na podlagi člena 1(2)(k) Uredbe št. 650/2012 iz področja uporabe te uredbe izključena „narava stvarnih pravic“, z vindikacijskim volilom, ki ga določa dedno pravo, na nepremičnini ni mogoče vzpostaviti stvarnih pravic, ki jih pravo države, kjer je predmet volila (*lex rei sitae*), ne pozna. Vendar bi bilo treba ugotoviti, ali so na podlagi iste določbe iz področja uporabe te uredbe tudi izključene možne podlage za pridobitev stvarnih pravic. V zvezi s tem predložitveno sodišče meni, da je pridobitev stvarnih pravic z vindikacijskim volilom zajeta izključno z dedno zakonodajo. Enako mnenje naj bi obstajalo v poljski doktrini, vendar je bilo v obrazložitvenem memorandumu predloga zakona o dedovanju z mednarodnimi elementi, s katerim se spreminja določbe glede potrdila o dedovanju ter druge določbe (Gesetzesentwurf der Bundesregierung, BT-Drs.

17/5451 z dne 4. marca 2015), določeno, da v okviru Uredbe št. 650/2012 ne obstaja obveznost, da nemško pravo na podlagi oporoke, sestavljene v skladu s pravom druge države članice, prizna vindikacijsko volilo.

- 27 Predložitveno sodišče se ob sklicevanju na člen 1(2)(l) iste uredbe sprašuje tudi o tem, ali lahko zakon, ki se uporablja za registre pravic na nepremičninah ali premičninah, vpliva na posledice pri dedovanju v okviru volil. V zvezi s tem pojasnjuje, da bi ob priznanju, da volilo ustvarja stvarnopravne učinke na področju dedovanja, zakon države članice, v kateri se tak register vodi, urejal zgolj način dokazovanja učinkov dednopravne pridobitve, ne bi pa vplival na samo pridobitev.
- 28 Zato to sodišče meni, da je razlaga člena 31 Uredbe št. 650/2012 odvisna tudi od možnosti, ki jo ima ali nima država članica kraja, v katerem je nepremičnina, ki je predmet volila, da podvomi o stvarnopravnem učinku tega volila, ki izhaja iz zakonodaje o dedovanju, ki je bila izbrana.
- 29 V teh okoliščinah je Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim (regionalno sodišče v Gorzówu Wielkopolskim) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je treba člen 1(2)(k), člen 1(2)(l) ali člen 31 Uredbe [št. 650/2012] razlagati tako, da dopuščajo zavrnitev priznanja stvarnopravnih učinkov vindikacijskega volila (*legatum per vindicationem*), ki ga določa dedna zakonodaja, če se to volilo nanaša na lastninsko pravico na nepremičnini, ki je v državi članici, katere pravo ne pozna instituta volila z neposrednim stvarnopravnim učinkom?“

Vprašanje za predhodno odločanje

Dopustnost

- 30 Nemška in madžarska vlada izpodbijata dopustnost vprašanja za predhodno odločanje, saj naj bi bilo hipotetično.
- 31 V skladu z ustaljeno sodno prakso je postopek iz člena 267 PDEU instrument za sodelovanje med Sodiščem in nacionalnimi sodišči, s katerim je tem dodeljena odgovornost, da glede na posebnosti zadeve presodijo o potrebi po sprejetju predhodne odločbe, da bi lahko izdala svojo sodbo, in o upoštevnosti vprašanj, ki jih postavijo Sodišču (glej v tem smislu sodbi z dne 3. aprila 2014, Weber, C-438/12, EU:C:2014:212, točka 34, in z dne 2. marca 2017, Pérez Retamero, C-97/16, EU:C:2017:158, točka 20 in navedena sodna praksa).
- 32 Sprejetje predhodne odločbe o vprašanju, ki ga postavi nacionalno sodišče, je tako mogoče zavrniti le, kadar je očitno, da zahtevana razlaga prava Unije nima nikakršne zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora o glavni stvari, kadar gre za hipotetičen problem oziroma kadar Sodišče nima na voljo potrebnih dejanskih in pravnih elementov, da bi lahko koristno odgovorilo na postavljena vprašanja (glej zlasti sodbi z dne 3. aprila 2014, Weber, C-438/12, EU:C:2014:212, točka 35, in z dne 2. marca 2017, Pérez Retamero, C-97/16, EU:C:2017:158, točki 21 in 22 ter navedena sodna praksa).
- 33 Nemška vlada meni, da razlogi, zakaj naj bi bilo to, da se na podlagi poljskega prava, ki ga je izbral oporočitelj, sestavi notarska oporoka, ki bi vsebovala vindikacijsko volilo glede nepremičnine, ki je v Nemčiji, protipravno, jasno ne izhajajo iz odločbe predložitvenega sodišča.
- 34 V zvezi s tem je treba navesti, da člen 81 zakona o notariatu, kot navaja predložitveno sodišče, določa, da je notar na podlagi zakona zavezan odkloniti sestavo protipravne notarske listine. Poleg tega bi poljska sodišča, kot je bilo opozorjeno na obravnavi, štela, da so določbe o oporoki, ki določajo vindikacijsko volilo, protipravne in bi bile zaradi svoje pravne strukture brez učinkov.

- 35 V postopku v glavni stvari pa želi oporočiteljica, ki je na podlagi člena 22(1), prvi stavek, Uredbe št. 650/2012 izbrala poljsko dedno pravo, v svoji oporoki določiti vindikacijsko volilo glede nepremičnine, ki je v Nemčiji, to je državi članici, v kateri stvarnopravni učinki navedenega volila niso priznani.
- 36 Kot je jasno razvidno iz predloga za sprejetje predhodne odločbe, je tako razlaga člena 1(2)(k) in (l) ter člena 31 Uredbe št. 650/2012 potrebna za rešitev spora iz postopka v glavni stvari. Predložitveno sodišče mora namreč preizkusiti, ali je glede na to uredbo notar utemeljeno odklonil sestavo notarske listine, za katero je zaprosila tožeča stranka v postopku v glavni stvari, z obrazložitvijo, da bi bilo to v nasprotju z nemško zakonodajo.
- 37 Madžarska vlada pa v utemeljitev nedopustnosti vprašanja za predhodno odločanje navaja, da se to vprašanje nanaša na spor, ki še ni nastal, saj oporočiteljica še ni umrla in pri nemškemu organu, ki je zadolžen za vodenje zemljiške knjige, še ni bila vložena zahteva glede te nepremičnine.
- 38 V zvezi s tem zadostuje ugotovitev, da je namen Uredbe št. 650/2012, kot je razvidno iz njene uvodne izjave 7, omogočiti državljanom, da vnaprej uredijo svoje dedovanje. Zgolj to, da v postopku v glavni stvari dedovanje še ni bilo uvedeno, torej ne more pomeniti, da je postavljeno vprašanje hipotetično.
- 39 Ob upoštevanju zgoraj navedenega je treba šteti, da je vprašanje za predhodno odločanje dopustno.

Vsebinska presoja

- 40 Predložitveno sodišče s svojim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 1(2)(k) in (l) ter člen 31 Uredbe št. 650/2012 razlagati tako, da nasprotujeta temu, da organ države članice zavrne priznanje stvarnopravnih učinkov vindikacijskega volila, ki je poznano v pravu, ki se uporablja za dedovanje in za katero se je v skladu s členom 22(1) te uredbe odločil oporočitelj, kadar ta zavrnitev temelji na razlogu, da se to volilo nanaša na lastninsko pravico na nepremičnini, ki je v drugi državi članici, katere zakonodaja ne pozna instituta volila z neposrednim stvarnopravnim učinkom ob uvedbi dedovanja.
- 41 Uvodoma je treba navesti, da se Uredba št. 650/2012 v skladu s svojim členom 1(1), prvi stavek, uporablja v zadevah dedovanja. Člen 3(1)(a) te uredbe določa, da to dedovanje zajema „dedovanje zapuščine po zapustniku in obsega vse oblike prehoda premoženja, pravic in obveznosti zaradi smrti, ne glede na to, ali gre za prehod na podlagi zapustnikovega razpolaganja za primer smrti ali za prehod z dedovanjem na podlagi zakona“.
- 42 Ni sporno, da se dejansko stanje v postopku v glavni stvari nanaša na oporočno dedovanje.
- 43 Iz besedila člena 22(1) Uredbe št. 650/2012 je razvidno, da lahko oporočitelj za pravo, ki ureja celotno dedovanje po njem, izbere pravo države, katere državljanstvo ima. Navesti je treba tudi, da ta uredba v svojem členu 23(1) določa načelo enotnosti prava, ki se uporablja za dedovanje.
- 44 Kot je razvidno iz uvodne izjave 37 navedene uredbe, je zakonodajalec Unije tako podrobneje navedel, da mora zaradi pravne varnosti in za preprečitev razdrobljenosti zapuščine to pravo urejati celotno dedovanje, in sicer vse premoženje, ki sestavlja zapuščino, ne glede na to, za kakšno premoženje gre, in ne glede na to, ali je premoženje v drugi državi članici ali v tretji državi. Navedeno pravo tako v skladu s členom 23(2) Uredbe št. 650/2012 med drugim ureja prehod premoženja, ki sestavlja zapuščino, na dediče, in če je ustrezno, volilojemnike.

- 45 V zvezi s tem so v členu 1(2) Uredbe št. 650/2012 naštet različni vidiki, ki so izključeni iz področja uporabe te uredbe, med katerimi je pod točko (k) te določbe „narava stvarnih pravic“ in pod njeno točko (l) „vpis pravic na nepremičnini ali premičnini v register, vključno s pravnimi zahtevami za takšen vpis in učinki vpisa ali nevpisa takšnih pravic v register“.
- 46 Prvič, glede vprašanja, ali je treba člen 1(2)(k) Uredbe št. 650/2012 razlagati tako, da nasprotuje temu, da se v Nemčiji zavrne priznanje stvarnopравnih učinkov vindikacijskega volila, ki ga določa poljsko pravo, je treba navesti, da je s to določbo iz področja uporabe te uredbe izključena „narava stvarnih pravic“.
- 47 Navedena določba se nanaša – kot je to razvidno iz obrazložitvenega memoranduma predloga Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju sodnih odločb in javnih listin v zapuščinskih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju (COM(2009) 154 final, str. 5) – na opredelitev stvari in pravic ter določitev prednostnih upravičenj imetnika takih pravic.
- 48 Na področje uporabe te določbe spadajo tudi obstoj in število stvarnih pravic v pravnem redu držav članic (*numerus clausus*). V uvodni izjavi 15 Uredbe št. 650/2012 je namreč natančneje v zvezi s tem navedeno, da ta uredba ne posega v omejeno število (*numerus clausus*) stvarnih pravic, ki jih pozna nacionalno pravo nekaterih držav članic, in da državi članici ne bi bilo treba priznati stvarne pravice na premoženju na njenem ozemlju, če njeno pravo takšne stvarne pravice ne pozna.
- 49 V obravnavanem primeru sta vindikacijsko volilo, ki ga določa poljsko pravo, in damnacijsko volilo, ki ga določa nemško pravo, načina prehoda lastninske pravice na stvari, to je, kot je poudaril generalni pravobranilec v točkah 46 in 47 sklepnih predlogov, stvarne pravice, ki jo zadevna pravna reda poznata. Tako se neposredni prehod lastninske pravice z vindikacijskim volilom nanaša zgolj na način prehoda stvarne pravice ob smrti oporočitelja, ta prehod pa Uredba št. 650/2012 glede na svojo uvodno izjavo 15 ravno skuša omogočiti po pravu, ki se uporablja za dedovanje.
- 50 Taki načini prehoda pa niso zajeti v členu 1(2)(k) Uredbe št. 650/2012.
- 51 Ugotoviti je torej treba, da je treba člen 1(2)(k) Uredbe št. 650/2012 razlagati tako, da nasprotuje temu, da se v državi članici, katere pravni red ne pozna instituta vindikacijskega volila, zavrne priznanje stvarnopравnih učinkov takega volila, ki na dan uvedbe dedovanja nastanejo na podlagi dednega prava, ki ga je izbral oporočitelj.
- 52 Drugič, glede vprašanja, ali je treba člen 1(2)(l) Uredbe št. 650/2012 razlagati tako, da nasprotuje priznanju stvarnopравnih učinkov vindikacijskega volila, je treba poudariti, da je v skladu s to določbo vpis pravic na nepremičnini ali premičnini v register, vključno s pravnimi zahtevami za takšen vpis in učinki vpisa ali nevpisa takšnih pravic v register, izključen iz področja uporabe te uredbe.
- 53 V uvodni izjavi 18 Uredbe št. 650/2012 je v zvezi s tem natančneje navedeno, da „bi moralo zakonske pogoje in način vpisa [stvarne pravice] določati pravo države članice, v kateri se vodi register (za nepremičnine, *lex rei sitae*)“. V uvodni izjavi 19 te uredbe je tudi navedeno, da „če je torej po pravu države članice, ki vodi register, pridobitev pravice na nepremičnini treba vpisati v register, da se zagotovi učinek *erga omnes* takega vpisa ali da se zaščitijo pravni posli, pravo te države [članice] določa, kdaj se takšna pravica pridobi.
- 54 Iz tega je razvidno, da – kot je v bistvu v točki 60 sklepnih predlogov poudaril generalni pravobranilec – ker se člen 1(2)(l) Uredbe št. 650/2012 nanaša zgolj na vpis pravic na nepremičnini ali nepremičnini v register, vključno s pravnimi zahtevami za tak vpis in učinki vpisa ali nevpisa takih pravic v register, pogoji, pod katerimi so take pravice pridobljene, niso med vidiki, ki so na podlagi te določbe izključeni iz področja uporabe te uredbe.

- 55 Ta razlaga je potrjena z načelom enotnosti dednega prava, določenim v členu 23 Uredbe št. 650/2012, natančneje v njegovi točki (e) odstavka 2, v kateri je določeno, da to pravo ureja „prehod premoženja, pravic in obveznosti, ki sestavljajo zapuščino, na dediče in, če je ustrezno, na volilojemnike“.
- 56 Taka razlaga ustreza tudi namenu Uredbe št. 650/2012, ki je naveden v uvodni izjavi 7 te uredbe, v skladu s katero ta uredba želi omogočiti pravilno delovanje notranjega trga z odpravo ovir za prosto gibanje oseb, ki želijo uveljaviti svoje pravice iz čezmejnega dedovanja. Glede na to uvodno izjavo morajo imeti v evropskem območju pravice državljani možnost vnaprej urediti svoje dedovanje.
- 57 Če bi se v teh okoliščinah sprejelo, da člen 1(2)(l) Uredbe št. 650/2012 omogoča, da se iz področja uporabe te uredbe izključi pridobitev lastninske pravice na stvari z vindikacijskim volilom, bi to povzročilo razdrobljenost zapuščine, kar ni v skladu z besedilom člena 23 te uredbe in njenimi cilji.
- 58 Zato je treba člen 1(2)(l) Uredbe št. 650/2012 razlagati tako, da nasprotuje temu, da se v državi članici, katere pravni red ne pozna instituta vindikacijskega volila, zavrne priznanje stvarnopравnih učinkov takega volila, ki na dan uvedbe dedovanja nastanejo na podlagi dednega prava, ki je bilo izbrano.
- 59 Dodati je treba tudi, da Uredba št. 650/2012 določa sestavo potrdila, s katerim je treba vsakemu dediču, volilojemniku ali subjektu s pravico, omenjenemu v tem potrdilu, omogočiti, da v drugi državi članici dokaže svoj status in pravice, zlasti dodelitev določenega premoženja volilojemniku, omenjenemu v tem potrdilu.
- 60 V skladu s členom 69(1) te uredbe potrdilo učinkuje v vseh državah članicah, ne da bi bil za to potreben kakšen poseben postopek. V odstavku 2 tega člena je določeno, da se za osebo, ki je v potrdilu navedena kot volilojemnik, predpostavlja, da ima status in pravice, navedene v potrdilu, in da ni nobenih drugih pogojev in/ali omejitev v zvezi s temi pravicami, razen tistih, ki so navedeni v potrdilu.
- 61 Tretjič, glede razlage člena 31 Uredbe št. 650/2012 je treba spomniti, da ta člen določa, da „če oseba uveljavlja stvarno pravico, do katere je upravičena po pravu, ki se uporablja za dedovanje, pravo države članice, v kateri to pravico uveljavlja, pa takšne stvarne pravice ne pozna, se ta stvarna pravica po potrebi in v možnem obsegu prilagodi najbolj enakovredni stvarni pravici po pravu te države, pri tem pa se upoštevajo nameni in interesi zadevne stvarne pravice ter z njo povezani učinki“.
- 62 V obravnavanem primeru je treba ugotoviti, da je stvarna pravica, ki jo A. Kubicka želi prenesti z vindikacijskim volilom, lastninska pravica na deležu nepremičnine, ki je v Nemčiji. Ni pa sporno, da nemško pravo pozna lastninsko pravico, do katere je volilojemnik tako upravičen na podlagi poljskega prava.
- 63 Člen 31 Uredbe št. 650/2012 se ne nanaša na načine prehoda stvarnih pravic, med katerimi sta zlasti vindikacijsko ali damnacijsko volilo, temveč zgolj na spoštovanje vsebine stvarnih pravic, ki jo določa pravo, ki se uporablja za dedovanje (*lex causae*), in prevzem teh pravic v pravnem redu države članice, v kateri so uveljavljane (*lex rei sitae*).
- 64 Ker je stvarna pravica, ki preide z vindikacijskim volilom, lastninska pravica, ki jo nemško pravo priznava, prilagoditve, določene v členu 31 Uredbe št. 650/2012, ni treba opraviti.
- 65 Iz tega sledi, da je treba člen 31 Uredbe št. 650/2012 razlagati tako, da nasprotuje temu, da se v državi članici, katere pravni red ne pozna instituta vindikacijskega volila, zavrne priznanje stvarnopравnih učinkov takega volila, ki na dan uvedbe dedovanja nastanejo na podlagi dednega prava, ki je bilo izbrano.

- ⁶⁶ Ob upoštevanju zgoraj navedenih preudarkov je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba člen 1(2)(k) in (l) ter člen 31 Uredbe št. 650/2012 razlagati tako, da nasprotujeta temu, da organ države članice zavrne priznanje stvarnopравnih učinkov vindikacijskega volila, ki ga pozna pravo, ki se uporablja za dedovanje in za katero se je v skladu s členom 22(1) te uredbe odločil oporočitelj, kadar je ta zavrnitev utemeljena z razlogom, da se to volilo nanaša na lastninsko pravico na nepremičnini, ki je v tej državi članici, katere zakonodaja ne pozna instituta volila z neposrednim stvarnopравnim učinkom ob uvedbi dedovanja.

Stroški

- ⁶⁷ Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

Člen 1(2)(k) in (l) ter člen 31 Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju je treba razlagati tako, da nasprotujeta temu, da organ države članice zavrne priznanje stvarnopравnih učinkov vindikacijskega volila, ki ga pozna pravo, ki se uporablja za dedovanje in za katero se je v skladu s členom 22(1) te uredbe odločil oporočitelj, kadar je ta zavrnitev utemeljena z razlogom, da se to volilo nanaša na lastninsko pravico na nepremičnini, ki je v tej državi članici, katere zakonodaja ne pozna instituta volila z neposrednim stvarnopравnim učinkom ob uvedbi dedovanja.

Podpisi